

Obrazovanje

Posljedice roditeljskog aktivizma u bolnom slučaju s djetetom koje je zbog teškoća u ponašanju do 4. razreda promijenilo tri škole, ali i u brojnim drugim slučajevima

GDJE JE GRANICA RODITELJSKE MOĆI U ŠKOLI?

"Roditelji bi trebali dolaziti u školu na konzultacije o svom djetetu, a nastavnici im trebaju dati smjernice kako najbolje podržati djetetov razvoj. U školama nema mjesta za odvjetnike. Ako smo došli do toga da nam roditelji i odvjetnici upravljaju školama, jasno je da smo kao društvo zalutali"

PIŠE: MIRELA LILEK

Jesmo li civilizacijski došli do točke da su nam zaista potrebne "škole za roditelje" u kojima bi jedna od glavnih lekcija bila kako dijete učiniti samostalnim – kao što to u svojem tekstu u zadnjem broju "Školskih novina" sugerira profesorica Odsjeka za psihologiju zagrebačkog Filozofskog fakulteta Nataša Jokić-Begić, prethodno konstatirajući kako mudar roditelj potpuno shvaća staru izreku – "potrebno je čitavo selo da bi se odgojilo dijete"?

Ili smo, sudeći po zadnjim slučajevima roditeljskog preuzimanja ovlasti nad institucijama školstva, ali i socijale i zdravstva, dakle vrlo ozbiljnog aktivizma izraslog iz posljedice očitog zakazivanja sustava, bliži nećemo što Jokić-Begić ne spominje, a to je osnivanje sindikata roditelja (predškolske djece (SRPD) bila kratica)?

Sarkazam na stranu, roditeljski je aktivizam sve prisutniji u vrtićima i školama, pa ne čudi i njegova prisutnost – u blažoj varijanti – i na fakultetima, institucijama u kojima bi se s obzirom na dob polaznika uistinu trebala očekivati i njihova samostalnost. Profesori javnih fakulteta se više

manje navikavaju na pojavu primka maila s upitom "zašto je dijete palo ispit?". Ne propituju se više, dakle, samo metode rada odgojitelja, učitelja i nastavnika, već eto, i sveučilišnih profesora. Potonje bi uistinu bilo društveno osvježje da zastarjele metode rada po fakultetima "ruše" studenti prosvjedima. No, stiglo je doba kada studentske bune zamjenjuju one roditeljske.

Odvjetnici u ekipi

Ako pogledamo rezultat aktualnog "zagrebačkog slučaja", čiji tempo dobrim dijelom diktiraju roditelji učenika u čijoj su ekipi i odvjetnici, jasna je njihova prednost pred institucijama. U gotovo pa bolnom slučaju s djetetom koje je zbog teškoća u ponašanju do 4. razreda promijenilo tri škole, u trećoj su nakon dva dana roditelji složno povukli učenike s nastave na ukupno 13 radnih dana, ravnatelj je dao ostavku, pa se na nagovor i uz obećanja skorog rješenja problema vratio kao v.d., dok je ravnateljici prethodne škole inspekcija izdala prijedlog razrješenja zbog nepravilnosti u radu; rezultat zasad jest taj da roditelji dobivaju ono što žele. Jedna od zabrinjavajućih činjenica jest ta da su insistirali na rješavanju problema baveći se, među ostalim, zdravstvenim stanjem djeteta (jedan od njihovih zahtjeva bio je novo vještačenje). Djecu su pak vratili na nastavu u četvrtak nakon postavljenog uložatuma

(?!)" i dobivenog jamstva (!) da će dječak s problemima u ponašanju biti odsutan tri tjedna. Može li tužnije?

U drugome slučaju roditeljski je aktivizam uperen prema zagrebačkom Poglavarstvu i odluci da će se u "njihovu školu" useliti privremeno učenici druge skole, zbog potrebe obnove školske zgrade. Iako je prethodnih 30-ak takvih preseljenja proteklo u priličnom miru, a probleme su ravnatelj rješavali između sebe, u friskom slučaju došlo je do pobune. I u ovome slučaju učenici se ne izjašnjavaju, već isključivo njihovi roditelji.

Gdje je granica roditeljske moći u pitanjima vezanim uz obrazovni sustav? Odgovor učitelja s dugogodišnjim stažem glasi: "Nema je. Ona je fiktivna i oblikuje se poput kaugume, ovisno o tome koliko su roditelji utjecajni i/li uporni. Problem je u propusnom sustavu zastarjelih pravilnika i labavih zakona. Takav je sustav

I profesori javnih fakulteta navikavaju se na pojavu primanja maila s upitom "zašto je dijete palo ispit". Propituje se, dakle, i rad sveučilišnih profesora. Studentske bune zamjenjuju one roditeljske

u najmanju ruku porozan". Drugim riječima, propustan za intervencije izvana.

Zivimo u vrlo složenom vremenu. Čak i bez ratova i pandemija, zahtjevi postavljeni pred roditelje i djecu značajno su drukčiji nego kada su roditelji sami bili djeca. Temeljna promjena odnosi se na povjerenje, točnije na nedostatak povjerenja u institucije i druge ljude. Roditeljima se kontinuirano šalje poruka da su oni jedini odgovorni za blagostanje svoje djece – za njihovo zdravlje, vladanje, uspjeh i sreću. Često čujemo rečenicu "sve ide iz obitelji".

Krizna situacija

Ova rečenica je možda bila točna do sredine 20. stoljeća, no danas više nije. U kontekstu oba zaposlena roditelja koji često rade od jutra do mraka, u kontekstu digitalizacije i potpuno nesigurnog vremena u kojem živimo odgovornost za odgoj djece dijeli cijela zajednica, više nego ikad prije, smatra Nataša Jokić-Begić.

Umjesto stavljanja tereta isključivo na roditelje, po njoj je izlazak iz situacije u promicanju vrijednosti koje uključuju širu odgovornost zajednice.

Roditelji preuzimaju odgovornost i tamo gdje ne trebaju, primjerice u obrazovnom procesu, jer vjeruju da su jedini odgovorni za dobrobit svog djeteta, koje osjećaju da trebaju braniti od

svih. Ovakav pristup pogrešan je i opasan za psihološki razvoj djeteta, jer uči djecu nepovjerenju, pasivnosti i pesimizmu. Ako djecu neprestano štiti, implicitno im poručujemo da su nesposobni sami se suočiti sa svijetom, da je svijet opasno mjesto i da su ljudi zli.

Ovakvo prikazivanje svijeta izrazito je štetno za njihov psihološki razvoj, kaže profesorica, uz dodatak kako mudar roditelj prilazi situaciji iz pozicije povjerenja prema onome što druga odrasla osoba ima reći o njegovom djetetu.

S druge strane, škole se baš i ne snalaze u tzv. kriznim situacijama odnosno ponašanju se neujednačeno pa netko rezolutno stane iza svojih odluka, a neka škola popušta, reterira, podilazi roditeljskim prohtjevima i tako si srozava ionak nikakav ugled.

Po Nataši Jokić-Begić, zaposleni u školama trebali bi svakodnevno biti svjesni važnosti i složenosti posla koji obavljaju i graditi svoj identitet na ponosu. Pritom, trebali bi razumjeti da roditeljima nije lako, ali i razvijati međusobno povjerenje te roditelje podučavati i na neki način im biti mentori.

Primijetite čete da neke kolege to čine prirodno, što je rezultat izvrsno razvijenih nastavničkih kompetencija i osobnog integriteta. Ponašanje zaposlenih u školama ne bi smjelo biti vođeno strahom, jer to može dovesti

NATAŠA JOKIĆ- BEGIĆ

profesorica na
Odsjeku za
psihologiju
zagrebačkog
Filozofskog
fakulteta

Roditelji
preuzimaju
odgovornost i
tamo gdje ne
trebaju. Ovakav
pristup
pogrešan je i
opasan za
psihološki
razvoj djeteta
jer uči djecu
nepovjerenju,
pasivnosti i
pesimizmu. Ako
djecu
neprestano
štitimo,
implicitno im
poručujemo da
su nesposobni
sami se suočiti
sa svijetom, da
je svijet opasno
mjesto i da su
ljudi zli

JASMINA HAMER

ravnateljica
Hrvatske
zajednice
osnovnih škola

Potrebno je
propisima
odrediti gdje je
granica do koje
roditelji smiju
intervenirati u
školi. Mi
trebamo
zaštititi sustav
odnosno učitelje
i ravnatelje od
neopravdanih
intervencija,
pritisaka i
prijetnji. Ne
treba zaboraviti
da svi roditelji
ne rade nužno u
najboljem
interesu djeteta

do popuštanja ili podilaženja, kaže uz kategoričan stav - škole su mjesta za djecu i mlade a što se tiče odraslih ljudi, škole su mjesta za nastavnike, stručne službe i ostale koji vode računa o školi.

Svi oni moraju raditi uz kontrolu kvalitete rada, pri čemu djeca trebaju biti glavni ocjenjivači. Roditelji bi trebali dolaziti u školu na konzultacije o svom djetetu, a nastavnici im trebaju dati smjernice kako najbolje podržati djetetov razvoj. U školama nema mjesta za odvjetnike. Ako smo došli do toga da nam roditelji i odvjetnici upravljaju školama, jasno je da smo kao društvo zalutali, zaključuje Nataša Jokić-Begić.

No, što je (sve) dovelo do pojavnost sve češćih roditeljskih intervencija u poslove u ingerenciji nastavnika i ravnatelja škola? Po riječima Jasmine Hamer, ravnateljice Hrvatske zajednice osnovnih škola (HZOS) koja okuplja ok 740 škola, promijenili su se autoriteti i uzori, način života, što trebamo prihvatiti.

Činjenica je da su današnji roditelji drugačiji od naših, žele imati aktivnu ulogu u školskim procesima što je dovelo do jačanja roditeljskog aktivizma. Budući da živimo u digitalnom društvu značajno se promijenio način prihvata informacija; internet omogućuje svima bolje povezivanje i lakše razumijevanje obrazovnih pitanja i politika. U tome vreba opasnost od krivih informacija, površnosti, nedostatka znanja, kritičnosti.

Aktivno korištenje društvenih mreža ima značajan utjecaj na formiranje mišljenja, ponašanja i stavova pa i pokretanje raznih inicijativa. Roditelji mogu biti dobar korektiv ako školu doživljavaju kao partnera od povjerenja i ustanovu u kojoj je njihovo dijete sigurno. Na školi je da na tome kontinuirano radi. Da bi se to ostvarilo važne je imati jasan zakonski okvir, učinkovitu komunikaciju i aktivnosti koje razvijaju suradnju i povjerenje između škole i roditelja, kaže Hamer.

Nudi naizgled benignan primjer uobičajene prakse: Potpuno je besmisleno da prvi roditeljski sastanak svake godine u svakom razredu počinje nabrajanjem 15-20 pravilnika i zakona "s kojima se roditelji moraju upoznati"? Kakva je to poruka i što se time želi postići? Da zovu odvjetnike. Zašto se roditelje ne uputi da to pogledaju na web-u, a vrijeme roditeljskog sastanka posveti aktivnostima ili temama koje su roditeljima važne?

Imamo propise koji u stvarnom životu škole ne funkcioniraju, npr. pedagoške mjere koje nemaju svoju svrhu i koje se pretvaraju u administrativnu zavrslamu, ocjene iz vladanja koje su besmislene, a to roditelji prepoznaju i okreću u svoju "korist". Što se tiče miješanja roditelja u poslove škole, to može varirati. Dok neki roditelji žele biti uključeni i aktivni iz dobre namjere, drugi mogu prekoračiti granice, što može dovesti do nezadovoljstva, sukoba s učiteljima i ravnateljima, analizira Jasmina Hamer.

Je li rješenje u sve češće spominjanoj potrebi zakonskih izmjena i ograničenjima sadašnjih roditeljskih prava? Na koji način?

- Da, rješenje vidim u postav-

ljanju jasnih granica i očekivanja kao i načina poticanja suradnje koja će biti korisna za obje strane. Potrebno je propisima odrediti gdje je granica do koje roditelji smiju intervenirati u školi, a kad nastupaju stručnjaci čija odluka treba biti posljednja. Prije svega zbog toga da se zaštiti zdravi emocionalni i socijalni razvoj djeteta, zatim nesmetan odgojno-obrazovni proces za ostale učenike a ne manje važno, rad svih u školi bez pritisaka i prijetnji.

Većina roditelja želi zaštititi svoju djecu ali te roditeljske intervencije mogu biti opravdane i neopravdane. Mi trebamo zaštititi sustav odnosno učitelje, ravnatelje od neopravdanih intervencija, pritisaka i prijetnji, smatra Hamer, uz dodatak kako ne treba zaboraviti da svi roditelji ne rade nužno u najboljem interesu djeteta, nekad zbog neznanja ili slabih roditeljskih kapaciteta kao i niza drugih razloga kao što su bolesti, ovisnosti, krize.

Tu je po Jasmini Hamer (deset je godina bila ravnateljica škole, a 17 provela u nastavi) važno da škola podmetne leđa i štiti zdrav razvoj učenika ali ako nemamo jasne propise i granice kada škola nastupa, onda dolazi do nemilih događaja koji ostavljaju duboke posljedice.

Nemoć škole

Gdje se najčešće griješi i što možemo naučiti iz "zagrebačkog slučaja" koji traje godinama, a pritom nije iznimka?

Kada učenik pokazuje odstupanja u ponašanju i socijalizaciji u razrednom odjelu, tumači Hamer, potrebno je odmah pokrenuti propisane procedure i mjere kojima se roditelje i učenika upućuje na daljnju obradu. U toj fazi je jako važno kako se komunicira ta namjera s roditeljima da bi konačni ishod bio pozitivan. Ako roditelji, škola ili vrtić pravovremeno ne reagiraju, problem raste jer se gubi se dragocjeno vrijeme tijekom kojega se djetetu može pomoći uključivanjem u različite oblike podrške. Tu su najveća prepreka roditelji koji ne vjeruje procjeni škole i od te točke kreću problemi.

Sláže se kako "zagrebački slučaj", iako izuzetno mučan, nije iznimka pa već dugo svjedočimo nezadovoljstvu učitelja i ravnatelja zbog nemoći škole kad se nađu u takvoj situaciji. Ako se kontinuirano događaju poremećaji u funkcioniranju pojedinih učenika u razrednim odjelima, onda ne možemo više govoriti o pojedinačnim slučajevima koje eto, "škola ili učitelj" nisu uspjeli riješiti već o pojavama koje treba analizirati i adekvatno na njih reagirati. Ne možemo učiteljima ili ravnateljima prepustiti "da se snalaze". Trebaju nam, smatra čelnica Zajednice osnovnih škola, jasni propisi i procedure koji će definirati granice, ovlasti i pomoći da se problemi brzo rješavaju.

U kontekstu njezine izjave kako se pri donošenju odluka ne smije izgubiti iz vida zaštita svakog djeteta, naročito one djece koja su ranjiva zbog niza nepovoljnih okolnosti u kojima odrastaju, vraćamo se na pitanja s početka, uz moguće dodatno: kako postaviti sustav sposobnih institucija koje mogu na vrijeme zaštititi ranjivu djecu od pojedinih roditelja? □